Štev. 297 TRST, sreda 26 oktobra 1910 Tečaj XXXV

IZHAJA VSAK DAN

razen ob nedeljah in praznikih ob 5., ob ponedeljkih ob 9. zjutraj. Posamične štev. se prodajajo po 3 nvč. (6 stot.) v mnogih tobakarnah v Trstu in okolici, Gorici, Kranju, Št. Petru, Postojni, Sežani, Nabrežini, Sv. Luciji, Tolminu, Ajdovščini, Dornbergu itd. Zastarele štev. po 5 nvč. (10 stot.). OGLASI SE RAČUNAJO NA MILIMETRE v širokosti 1 kolone. CENE: Trgovinski in obrtni oglasi po 8 st. mm, osmrtnice, zahvale, poslanice, oglasi denarnih zavodov po 20 st. mm. Za oglase v tekstu lista do 5 vrst 20 K, vsaka nadaljna vrsta K 2. Mali oglasi po 4 stot. beseda, najmanj pa 40 stot. Oglase sprejema Inseratni oddelek uprave „Edinosti". — Plačuje se izključno le upravi „Edinosti". Plačljive in stožljivo v Trstu.

EDINOST

Glasilo političnega društva „Edinost" za Primorsko.

V edinosti je moč!

NAROČNINA ZNAŠA

za celo leto 24 K, pol leta 12 K, 3 mesece 6 K; na naročbe brez doposlane naročnine, se uprava ne ozira. Naročnina na nedeljsko izdanje „EDINOSTI" stane: za celo leto Kron 5·20, za pol leta Kron 2·60. Vsi dopisi naj se pošiljajo na uredništvo lista. Nefrankovana pisma se ne sprejemajo in rokopisi se ne vračajo. Naročnino, oglase in reklamacije je pošiljati na upravo lista. UREDNIŠTVO: ulica Giorgio Galatti 18 (Narodni dom) Izdajatelj in odgovorni urednik ŠTEFAN GODINA. Lastnik konsorcij lista „Edinost". - Natisnila Tiskarna „Edinost" vpisana zadruga z omejenim poroštvom v Trstu, ulica Giorgio Galatti štev. 18. Poštno-hranilnični račun št. 841·652. TELEFON št. 11-57.

BRZOJAVNE VESTI.

Iz delegacij.

DUNAJ 25. Danes je imel odsek vojne mornarice avstrijske delegacije sejo, na kateri je razpravljal o proračunu vojne mornarice. — Govorili so delegatje Petelenz, Kozlovski, Udržal, Klofač, Masaryk, Mandić, Pixner, ministerski predsednik baron Bienerth, poveljnik vojne mornarice grof Montecuccoli in poročevalec baron Schwegel.

Del. Mandić je rekel, da bo glasoval za proračun vojne mornarice, ali tega ni smeti smatrati niti kakor zaupnico skupni vladi niti ministerstvu Bienerth-ovemu. — Govornik je izjavil, da želijo Jugoslovani krepek razvoj vojne mornarice in da jej hočejo odreči onih sredstev, ki jih potrebuje, da dospe na ono višino, ki jo vsposobi za vspešno izvedbo svoje naloge v slučaju nevarnosti.

Jugoslovani se z ozirom na zvezo z Italijo ne vdajajo nikakemu optimizmu in ne verujejo zagotavljanju oficijelnih krogov o vrednosti te zveze. Politika Italije na Balkanu nas opominja na skrajno previdnost. Konečno je govornik izrazil nekoliko želj arzenalskih delavcev.

Ob 1 uri popoludne je bila seja do 3.20 prekinjenja. Na popoludanski seji je odsek pričel s podrobno debato. Govorili so del. Tomaschek, Masaryk, grof Montecuccoli, Seitz. — Redne in izradne potrebščine vojne mornarice ter izredni kredit 54 mil. so bili vsprejeti tudi v specijalni debati. Prihodnja seja jutri.

Ban Tomašić v Budimpešti.

BUDIMPEŠTA 25. Ban dr. Tomašić je danes popoludne dospel semkaj in je posetil ministerskega predsednika grofa Khuen-Hedervary-ja, s katerim se je razgovarjal dlje časa.

Nižeavstrijski učitelji zahtevajo povišanje plač.

DUNAJ 25. Danes predpoludne se je v deželni hiši zbralo 600 nižeavstrijskih učiteljev in učiteljic z dežele, ki so prišli, da priredijo manifestacijo za povišanje svoje plače.

Zastopstvo učiteljev in učiteljic je govorilo z deželnim odbornikom dr. Gessmannom, ki jim je obljubil, da se osebno z vsemi svojimi silami zavzame za izvedbo ureditve učiteljskih plač, tako da bo možno pričenši s 1. januvarjem 1911 uvesti zvišane plače. Tudi namestnik deželnega maršala baron Freudenthal je izjavil, da stori vse možno. Odposlanstvo je govorilo tudi z več poslanci.

Nemška cesarska dvojica v Bruselju.

POTSDAM 25. Cesar Viljem in cesarica Avgusta Viktorija sta odpotovala s princesinjo Viktorijo Luizo sinoči ob 10·47 v Bruselj.

BRUSELJ 25. Nemška cesarska dvojica je dospela semkaj ob 2. uri popoludne. Na kolodvoru so cesarja in cesarico pozdravili kralj Albert, kraljica Elizabeta ter načelniki civilnih in vojaških oblastnij.

Otvoritev francozkega parlamenta.

PARIZ 25. Danes popoludne je bilo otvorjeno parlamentarno zasedanje. Na sejo je došlo mnogoštevilno občinstvo, da prisostvuje razpravi o interpelacijah o železniškem štrajku.

Zaupnica Venizelosu.

ATENE 25. Zbornica je z 208 proti 31 glasom sklenila zaupnico novemu kabinetu Venizelosa, 27 poslancev se je glasovanja vzdržalo. Venizelos je baje rekel, da je mnogo poslancev glasovalo za zaupnico, da ugodijo kabinetu. Sedaj odloči, kaj mu bo storiti. Sodi se, da bo delal na to, da razpusti narodno skupščino.

Grška skupščina razpuščena.

ATENE 25. Kraljev dekret razpušča zbornico in določa volitve za novo revizionistično zbornico na 28. novembra. Nova zbornica bo otvorjena dne osmega januvarja l. 1911.

Dalmatinski deželni zbor.

ZADER 25. Namestnik Nardelli je na včerajšnji seji odgovoril na interpelacijo glede sklepa trgovinske pogodbe s Črnogoro. Izjavil je, da so že letošnjo spomlad pričela pogajanja s črnogorsko vlado, ki so se pa radi jubilejnih slavnosti nadaljevala še le zadnje dni. Avstroogrski odposlanec baron Giessl je že odpotoval na Cetinje. — Upati je torej, da bodo pogajanja sedaj hitreje napredovala in da bo vspeh za obe strani povoljen.

Češko-nemška pogajanja.

PRAGA 25. Pododsek II. je imel danes ob 3. uri popoludne sejo. — Razpravljal je predlogo o jezikovni rabi pri avtonomnih oblastnijah, uradih in organih. Vsprejet je bil predlog, da se opusti generalno debato in da se v specijelni debati takoj razpravlja o posamičnih paragrafih. Ob 6. uri je bila seja prekinjena, potem ko je odsek vsprejel deset paragrafov predloge, kakor jo je sestavil odbor referentov. Razprava se bo nadaljevala jutri.

Iz Portugalske.

LIZBONA 25. Portugalsko poslaništvo pri Vatikanu je spremenjeno v odposlanstvo.

LIZBONA 25. Včeraj je bil razglašen dekret, s katerim je veronauk v šolah popolnoma odpravljen.

RIO de JANEIRO 24. Brazilija je priznala portugalsko repuliko.

Poplava v napoljski pokrajini.

SALERNO 24. Uzlic največim naporom uradnikov in častnikov ni možno prodreti v višji silno opustošeni del Cetone, ker je vodovje naneslo ogromne množine materijala. Doslej so dobili dva mrtva in devet ranjenih oseb. Zdi se, da sta dve tretjini vasi popolnoma razdejani.

RIM 24. „Ag. Stefani" poroča iz Casamicciole: Danes med 10. in 11. uro predpoludne so pridrle z višav v mesto silne vode, vsled česar je bil razdejan mestni del Rite. Utonilo je devet oseb.

Razdejana so bila tudi kopališča in sosedne hiše. Prav tako je bil močno opustošen mestni del S. Severino in Umberto. Provzročena škoda je velikanska.

RIM 25. „Ag. Stefani" poroča iz Torre del Greco: Tukaj je povodom poplave utonilo pet oseb. Veliko škodo je poplava napravila na poljih občine Cercole in Somma Vesuviana.

RIM 24. Minister za javna dela je sinoči odpotoval v Salerno, minister mornarice pa v Casamicciolo. Po noči pojdejo vojne ladije „Urania" in „Marc Antonio Colonna" ter druge ladije z oddelkom ženijskih vojakov in oddelkom rdečega križa v Casamicciolo. Seboj vzamejo tudi živil.

RIM 25. Listi so priobčili izredne izdaje, da so prvotna poročila iz Casamicciole in Ischie pretirana.

Označeni kraji niso bili razdejani. Listi beležijo govorico, da je v Cetari, pokrajina Salerno, eni najbolj prizadetih občin, utonilo okolo 200 ljudij. Doslej so potegnili iz pod razvalin 14 trupel.

SALERNO, 25. Povodom povodenji v Cetari je našlo smrt okolo 100 oseb. Doslej so našli dvanajst mrtvih in 9 ranjenih. Ob amalfiski obali je napravila povodenj veliko škodo. — Točna poročila manjkajo, ker so pretrgane telefonske in brzojavne zveze. Oblastnije, pomožno moštvo in čete so se podali na mesto nesreče. Pričakujejo tudi ministra za javna dela. V Mimori, ki je tudi močno poškodovano, se je podrlo mnogo hiš in so izgubile življenje štiri osebe. V Majori se so v neki ulice zrušile vse hiše, pri tem je našlo smrt 20 oseb. Promet na pokrajinski cesti Paritano-Salerno je prekinjen. — Razdejanih je tudi več mostov.

CASAMICCIOLA 25. Vrtinec je napravil veliko škodo na polju. V Casamiccioli je izgubilo življenje 15 oseb, v Lago Ameno 3 osebe.

Kolera.

RIM 25. V zadnjih 24 urah je v Rimu obolela na koleri ena oseba, v Neapolju so 3 osebe obolele, 12 jih je pa umrlo, v napoljski pokrajini je obolelo osem, umrlo jih je pet.

OSJEK 25. (Ogr. biro) Od 10. do 25. t. m. je v področju mesta Osjek obolelo na koleri 21 oseb. Med obolelimi je tudi neki infanterist. Doslej je umrlo na koleri 15 oseb. V zadnjih 48 urah se ni pojavil noben nov slučaj. Reko Dravo, ki je bržkone inficirana, so zastražili po vojakih. Šole so zaprte, semnji prepovedani. Govori se da bodo za petek določene saborske volitve odložene radi kolere.

Srbija.

BELIGRAD 25. Včeraj in danes priobčeni buletini pravijo, da se stanje prestolonaslednika neprestano boljša.

BELIGRAD 25. Zaprli so blagajnika v finančnem ministerstvu Bogdana Marković, ker je poneveril 170.000 dinarjev.

Aviatika.

DARMSTADT 25. Uradno je ugotovljeno, da je aviatik Auler ostal v zraku tri ure 6 min. in 10 sek.

DARMSTADT 25. Aviatik Avgust Euler je danes na vežbališča letal po zraku 2 in pol uri. — S tem je dosegel nemški rekord.

DEVIN (Magdeburg) 25. Nadporočnik Meute je padel s svojim Wrightovim aparatom na tla in je bil takoj mrtev. Aparat je šel na kose.

Kazenska razprava proti mis Le Neve. Le Neve oproščena.

LONDON 25. Pred porotnim sodiščem v Old Bailey je pričela danes kazenska razprava proti mis Le Neve, ki je obdolžena, da se je udeležila umora na soprogi dr. Crippena. — Sodna dvorana je bila nabito polna občinstva, izlasti je bil številno zastopan ženski spol. Mis Le Neve je izjavila, da ni kriva.

LONDON 25. Mis Le Neve je bila oproščena obtožbe sokrivde na umoru soproge dr. Crippena.

Dr. Crippena obesijo.

LONDON 25. Viši sodnik je določil, da se Crippena obesi dne 19. novembra. Kakor je Crippenov branitelj izjavil ni Crippen še uložil rekurza proti smrtni sodbi.

Dunaj 25. Sinoči je dospel semkaj romunski minister za unanje stvari Djuvara. „N. Fr. Presse" pravi, da potuje minister v Bruselj, kjer je njegov brat odposlanec.

Dunaj 25. Romunski minister za unanje stvari Djuvara je popoludne posetil ministra za unanje stvari grofa Aehrenthala.

Rektor dunajske univerze o narodnosti.

V nedeljskem izdanju „Edinosti" smo omenili inavguracijskega govora, ki ga je imel letošnji rektor dunajske univerze ter smo obljubili, da se na istega še povrnemo.

Dvorni svetnik profesor Bernatzik je rekel med drugim, da člen 19. drž. temeljnih zakonov že davno ne zadošča več. Sestavitelji da so smatrali ta § le kakor splošno temeljno načelo, ki potrebuje za uresničenje v judikaturi še številnih izvršilnih zakonov. Judikatura je mogla iz člena 19 pri najbolji volji najti le individuvalna prava posamičnikov napram državi, danes pa hočejo biti narodnosti same deli države, imeti same svoj del na državi in v tem oziru ni dala zakonodaja iz leta 1867 ničesar. Skrajni čas je, da se odpomore temu.

Potem pravi prof. Bernatzik, *da je enojezično „občevanje" fikcija ljudskega štetja.* Onemu, ki bi pri ljudskem štetju po pravici odgovoril, da občuje v več jezikih, bi se moralo odgovoriti, da se to ne more vpisati, da mora torej izbirati. Ali je ta izbera kaj druzega, nego *narodna izpoved?!* S pravnega stališča smatrano je seveda povsem nepravilno, ako občevalni jezik označamo kakor izpoved narodnosti. Pri ljudskem štetju se ne izpoveduje, ampak šteje. Šteti v tem smislu more le oblast, izpovedati pa oseba. V prihodnjih mesecih bomo zopet čuli pritožbe, ki se jih navaja vsakikrat proti občevalnemu jeziku *In to je umljivo.* Poizvedba občevalnega jezika naj bi bila nadomestilo za narodnost, ki je baje ni možno ugotoviti in ona deluje v praksi kakor narodna matrika, *ali neodkritosrčna, ki dostikrat zakrija dejanski položaj.* Ako se netočnosti v tem oziru množe, se more v gotovem ozemlju administrativnim potom odstraniti iz pravnega življenja običajnost enega jezika, ki je predpogoj za uveljavljenje narodnih pravic. Stvar postaja še bolj kritična, kjer je bila „običajnost jezika" od zakonodaje pobližje označena. Na Češkem je bilo že o priliki fundamentalnih členov leta 1871 projektirano, naložiti občinam, da morajo rabiti tudi jezik manjšine kakor uradni jezik, ako ta manjšina iznaša eno petino, to je 20% vsega prebivalstva. V obliki, kakor je ta princip tu izgovorjen, vzbuja vsekako pomisleke, ker štetje po odlomkih prebivalstva dopušča v malih občinah, da tudi neznatne skupine prihajajo do veljave, ki jim ne pritiče, dočim se v velikih mestih ne ozira na manjšine, ki štejejo več tisočev.

Dvorni svetnik prof. Bernatzik je rekel potem, da se v nekaterih deželah že pokazujejo začetki *narodne avtonomije. To prisili v razdelitev države po narodnostih, brez ozira na historične politiške meje.* Ako se vpraša, kako naj se izvrši narodna razdelitev, more glasiti odgovor le: *na podlagi narodnih matrik.* Za vse to bo potrebno ustvariti posebne zakone.

In potem je novi rektor podal sledečo definicijo narodnosti: Starejši pojm narodnosti se opira na pokoljenje, novejši pa na ukupnost duševne posesti: kulture. Narodnost v starem smislu se posamičnim usiljuje; v novem smislu znači narodnost čustvo simpatije, zavesti o ukupnosti z zgodovino, bodočnostjo in sedanjostjo kakega naroda in njegove kulture. Narodnost je torej vspeh lastnega duševnega delovanja, nekaj, kar se je svobodno, če ne pridobilo, pa ohranilo; in zato ni nespremenljivo, temveč omogočuje asimilacijo. (S tem zadnjim

---

PODLISTEK.

Hrepenenje.

Ljubavna zgodba.

Opoludne sta jedla skupno v kaki mali restavraciji. To jej je bilo v največje veselje. On jej je postrezal in jo smejé pogledaval, ko je prinešene jedi pregledovala z otroško radovednostjo in potem komaj vidno zavihavala svoj nosek, vdihovaje dvomljivo fini duh jedil.

„Ti si navajena boljše hrane", jej je dejal nekoč.

„Da", je odgovorila ona pošteno.

Mislila je, da jo bo odslej vodil v kak boljši lokal — ali ni storil tega.

V nekoliko dneh se je privadila tej hrani; komaj da je še pazila na to, kaj so jej predlagali — kajti bilo je toliko za razgovore! In še več za poslušanje. Delten je govoril mnogo in vedno interesantno; za njo samo ravno tako, kakor če je predaval na univerzi pred krogom poslušalcev. To jej je laskalo in čudila se je njegovi učenosti in njegovemu govorniškemu talentu.

Oporekati mu se ni upala nikoli; saj jej je bilo pravzaprav nemožno ustvariti si nasprotno mnenje, kajti to, kar je dobivala v čitanje, je bilo pisano v istem duhu. V njem pa je bilo tudi nekaj, kar je vsporednost docela izključevalo. On je bil mojster, ona pa ilovica, katero je modeloval po svoji volji.

In v njeni duši je nastal suženjski čut odvisnosti. Ona je mislila, da je to ljubezen.

Nekega jutra ni prišel kakor po navadi.

Ta večer poprej je bil Delten še bolj bled nego navadno in se je parkrat prijel za glavo, kakor da ga nekaj zbada. Na njeno skrbno boječe vprašanje jo je bil na kratko pomiril.

Toda tedaj, ko je bilo že dvanajst in njega še vedno ni bilo, je postala zares nemirna. Pa ne samo nemir, tudi potreba do bivanja skupno žnjim je bilo to.

Kakor da se je izteklo in ustavilo kako kolesje, tako mrtvo je bilo v njej. — — To kolesje bi trebalo zopet naviti, njene misli morajo krožiti dalje, njena duša potrebuje nove materije nove hrane. — — —

Zunaj je ležala gosta megla — komaj je bilo videti vilo tam nasproti; razločevati je bilo samo sleme strehe . . . .

Kako čudno vendar, da je ni nikoli povabil seboj tja v vilo, da ni nikoli izrazil želje, da bi jej razkazal svoj dom! — —

Ona pa je bila prefina, da bi ga prosila kaj takega.

Toda zdaj si je mislila, da ima pravico prestopiti njegov prag. Pravico? — Ne, v mislih tega izraza ni niti rabila, temveč dolžnost njena je bila. — — —

Prav glasno je to spregovorila, toda v resnici je pravzaprav poslušala te zapovedi notranje potrebe. —

Z ledenomrzlimi, tresočimi prsti si je nadela klobuk, ogrnila plašč, in se izmuznila skrivoma iz sobe . . . .

Zunaj jej je megla jemala sapo.

Ker ni bilo preko travnika nobene dovoljene poti, je morala napraviti precejšen ovinek, prekoračiti dvoje provizorično tlakovanih poti in potem zaviti v nekako alejo, v katere začetku je stalo ozko, gradu podobno poslopje.

Vrtna vrata so bila odprta.

Skozi velika, na male kvadrate razdeljena okna ateljeja je videla obrise belih, visokih figur, otesanih tramov in na okno naslonjenih reljefov.

Do glavnih, vhodnih vrat je vodilo par stopnic.

Vrata so bila samo priprta in Iduna je vstopila v majhno vežo. Tudi vrata ateljeja so bila napol odprta, tako, da je padala skozi to odprtino meglenosiva svetloba.

Dvoje otrok v sivih oblekah — fantek in punčika — se je igralo z odpadki gipsa med tramovjem in figurami.

Punčiki je bilo k večjemu štiri leta; bila je nenavadne lepote, nežna kakor dih, z velikimi, temnimi očmi; dečku pa morda okoli deset; bil je močan, rujav, zdrav, že sedaj s precej izrazito energično potezo okoli ustes. (Pride še).

stavkom je hotel prof. Bernatzik pač napraviti le malo koncesijo nemškim šovenistom. Op. ur.) Grillparzer je rekel: Od humanosti, potom narodnosti k bestijalnosti. Ali tako ni da *mora* biti!

Narodnost ni le ukupnost pokoljenja, ona je tudi kulturna ukupnost.

In h kulturi spada tudi etika, ki — kolikor je to politiški možno — (zopet koncesija nemškemu molohu. Op. Ur.) dovoljuje drugim to, kar zahtevamo sami. In v resnici — in v zavesti svojega trogo nemško-nacijonalnega mišljenja moram to izreči kakor svoje prepričanje — le tedaj, ako znamo brzdati narodna čutstva, ki nam jih je mati položila v dušo in srce, ako se naučimo, da jih družimo z omiko, potrplje njem in disciplinirani spoštovanjem enakih čustev drugih: nam bo možno, da visoki humanitetni ideal osemnajstega stoletja z onim narodnim čutom, ki je prišel v devetnajstem stoletju z nepremagljivo silo nad nas, združimo v višjo enoto, ki naj bi dala dvajsetemu stoletju svoje označenje. Potem bomo mogli mirno zahtevati od vsakega prebivalca Avstrije, da se bo priznaval k eni narodnosti — le k eni; mogli bomo zahtevati od njega, da bo imel narodno veroizpoved. Potem bomo mogli varirati Grillporzerja in formulirati program dvajsetega stoletja tako-le: *Od narodnosti, potom humanosti do najvišje kulture!*

C. kr. državne železnice

in — nemški „narodni svet".

III.

Nemci so občudovanja in posnemanja vredni. Njihovemu podjetnemu duhu in njihovi železni volji moramo priznati to. Morda se da to dejstvo razlagati odtod, da je Nemcem silno zrastel greben, odkar se je moč in denarna ter gospodarska sila nemške države povspela na višino, ki jo zavzema danes. Nekaj pa jih hrabrijo tudi vsakdanji vspehi, ki jih dosezajo zbog svoje brutalne in neobzirne smelosti in brezobzirnosti. Avstrijski Nemci živijo od ugleda nemške države in se šopirijo vsled naklonjenosti strogo vsenemškonacijonalnih naših vlad, ki jih negujejo in božajo povsod in znerom na račun nas Slovanov.

Z zavestjo, da morejo in morajo doseči vse, se spuščajo na vsa polja javnih vprašanj in zmerom z natanko izračunanim rezultatom svoje dolžnosti.

Naše nemške dežele so se torej gospodarski okrepile. In zdaj so obrnili Nemci oči preko svojega ozemlja. Vlada jih je kajpada podpirala na vso moč, tako, da so se res razlegli po vseh deželah in so se globoko zajedli po v tuje meso. Prizadeti Slovani so se malo zganili iz svoje letargije, ker so zaslutili nevarnost, ki jim tako resno grozi od te zajedalcev.

In zdaj so si Nemci osnovali „Narodni svet", ki naj pospešuje nemško ekspanzivnost! „Nar. svet" vodi vso nemško politiko, državno in gospodarsko. In ni čudno, če so vselej kaj hitro uvideli vse, kar bi jim moglo koristiti. A kar so spoznali, da jim bo koristilo, da jih narodno in gospodarsko okrepi: na to so navalili z vso sebi lastno drznostjo in lakomnostjo.

Samo po sebi umevno je, da tudi železnicam niso mogli in smeli prizanesti.

In tu se začenja poglavje, pri katerem se moramo dlje časa pomuditi.

Vse daljše premise, izvajanja in dokazovanja za danes kar opustimo, saj nam se vse to že tako predobro znano.

Preiti hočemo takorekoč kar k naštevanju.

Živimo v ustanovni državi; vsaj naglašamo radi to večkrat. Vsa uprava, vse življenje državljanov bi se moralo razvijati v mejah in na podlagi ustavnih zakonov. Od tega bi imeli vsporedno korist državljani in državna celota.

V Avstriji je drugače. Tu živi boljše tisti, ki je bolj neobziren; in je gospodarsko močnejši, kdor je bolj krivičen.

Si parva licet componere magnis — pri železniški upravi se to vidi kaj jasno. Vse kaže, da ima pri upravi c. kr. državnih, pa tudi privatnih železnic nemški „narodni svet" zelo odločilno besedo. Svoj nos vtika povsod, zanima se za dobavo materijala, za tarifno potitiko, za uslužbenska mesta, za oddajo dela (tudi najmanjšega), za najemnike kolodvorskih restavracij itd. itd. itd. *A največjo pozornost posveča personalijem, zlasti uradniškim službenim mestom.*

Nikaka tajnost ni, da ima nemški „narodni svet" pri vsakem imenovanju svoje roke vmes. Preveč bi bilo, da bi navajali imena; saj bi morati pisati kar cele vrste imen nemških uradnikov, ki imajo vsa vodilna in najboljša mesta v svojih pesteh. Zadostuje naj, če konstatiramo, da je celo nižji uradnik slovenske narodnosti skoro bela vrana n. pr. v področju beljaškega c. kr. železniškega ravnateljstva. In če je tu pa tam kateri, je največji siromak: preganjen in zasramovan, če le količkaj kaže, da je rodom Slovenec. No, osramočeni moramo priznati, da se naši ljudje, inteligentni in manj inteligentni, kaj radi asimilujejo miljêju, v katerem živijo.

Med trozvezo in trosporazumom.

Ko se je ogrska vlada obrnila na francozki finančni trg, da bi dobila tam od parlamenta dovoljeno posojilo v znesku 560 milijonov kron, je to posojilo proti vsemu pričakovanju ponesrečilo. Bil je to — ne glede na materijalno stran —, velik moraličen udarec za ugled ogrske države, a bil je to udarec, ki ni bil namenjen toliko ogrski državi, kolikor habsburški monarhiji. Odrečeno posojilo naj bi bilo nekaka kazen za avstrijsko vnanjo politiko, in to po uplivu Rusije, ki se je hotela na ta način maščevati za poraz, ki ga je doživela za časa aneksijske krize.

Rusija bi se hotela torej gospodarskim potom in s pomočjo Francije maščevati za diplomatični poraz, ki jej ga je prizadjala Avstrija s pomočjo Nemčije. S tem je pa že indirektno prizadeta tudi Nemčija, ki nikakor ne more dopustiti, da bi njena zaveznica v svojih gospodarskih in finančnih operacijah postala odvisna od svojih nasprotnikov.

Zato tudi je Nemčija spravila v gibanje vse svoje sile, da bi Ogrska del posojila dobila na nemškem trgu. — Tudi s tem naj bi bil doprinešen dokaz, da Avstro-Ogrska, kakor zaveznica Nemčije, ne potrebuje francoskega trga.

Ogrsko posojilo naj bi bila torej prva poskušnja, je-li Nemčija v stanu preskrbljati svojim prijateljem denarna sredstva, ki jih jim je odrekla Francija.

Kakor drugo tako poskušnjo bi se moglo smatrati posojilo za 150 milijonov, za katero se je Turčija pogajala v Franciji in glede katerega tudi ni prišlo do sporazuma. Po dolgih pogajanjih je prišlo sicer do sporazuma med tur. poslanikom v Parizu in francosko vlado. Francoska vlada je bila pripravljena dopustiti, da bi si Turčija preskrbela na francoskem trgu zahtevano posojilo v znesku 150 milijonov frankov, ali pod pogojem, da 1.) dobi francoski uradnik sedež in glas v najvišjem turškem računskem dvoru; 2.) da dobi francozki višji uradnik sedež in glas v turškem finančnem ministerstvu; 3.) da Turčija prizna Algirce in Tuneze za francoske podanike. 4. da pri državnih naročilih Turčije ne dobi nobena država večega naročila nego Francija.

Te pogoje je pa turški ministerski svet odklonil, češ, da so isti poniževalni za Turčijo

Tako je torej tudi turško posojilo v Franciji ponesrečilo. Da pa Turčija ni vsprejela francoskih pogojev, to je pripisati bržkone vplivu Nemčije. To je razvidno že iz tega, da je neka nemška bančna skupina že stavila sama Turčiji ponudbo da jej da zahtevano posojilo v znesku 150 milijonov frankov. — Francija pa je namreč stavila turški vladi tako trde pogoje, ker se je jela Turčija v zadnjem času približevati trozvezi, ali bolje: Nemčiji in Avstriji. Umeje se torej, da smatra Nemčija za svojo dolžnost in za vprašanje svoje časti, dokazati svetu, da ona ne bo dopuščala, da bi njeni prijatelji bili kaznovani za to prijateljstvo.

Zato hoče ona dati Turčiji onih 150 milijonov, ki jih je odrekla Francija. Vendar se razvidi iz vseh poročil, ki prihajajo iz Berolina, da Nemčija stori to le, ako bo prisiljena. Nemški listi so namreč do zadnjega pisali, da pride morda vendar-le do sporazuma med turško in francosko vlado. Nemčija namreč še nikakor nima toliko denarja, da bi ga mogla posojevati izven dežele, ker ga potrebuje doma, za razvoj svoje lastne industrije. Posojilo, ki je je torej dovolila Nemčija Ogrski in ki ga bo morala dovoliti Turčiji, bo Nemčiji gospodarski le škodovalo. Vsekako pa je interesanten ta najnoveji način, kakor se pokazuje nasprotstvo med Avstrijo in Nemčijo na eni, ter Rusijo, Francijo in Anglijo na drugi strani.

Aehrenthal in Poljaki.

Vesti iz Nemčije zatrjajo, da misli vlada z vso strogostjo izvesti zakon o razlastitvi Poljakov. Naravno, da so te vesti Poljake zelo razburile in da je med njimi zavladala splošna nevolja proti Aehrenthalovi politiki napram Nemčiji.

Kakor vidimo, utegne gosp. Ploj s svojim stališčem glede zveze z Nemčijo ostati med Slovani — osamljen.

Dnevne novice.

Prestolonaslednik Fran Ferdinand poseti Bruselj. Dunajska „Zeit" poroča iz Bruselja, da se avstroogrski prestolonaslednik Fran Ferdinand meseca maja 1911 s soprogo vojvodinjo Hohenberg poda v Bruselj, da vrne obisk kraljevske rodbine belgijske na Dunaju.

Razpust galicijskega dež. zbora. — Iz Lvova: Položaj v deželnem zboru je povsem nesiguren. Ako se stranke ne sporazumejo glede volilne reforme, bo deželni zbor bržkone razpuščen.

Bolgarija se pripravlja na vojno. Iz Sofije poročajo: Vojni minister bo zahteval od sobranja naknaden kredit za utrjevanja. Minister stori to z ozirom na zbližavanje Romunske in Turčije. Bolgarija se boji, da bi bila napadena od dveh strani.

Bivši kralj Manuel se naseli v Belgiji. Iz Londona javljajo, da se nameravata bivši portugalski kralj in njegova mati Amelija stalno nastaniti v Bruselju, ali njega okolici.

Japonske državne finance. Iz Tokija javljajo: Ministerski predsednik Katsura je na nekem banketu trgovcev izjavil, da se v prihodnji proračun kakor edino novo postavi 70 mil. jenov za pomnožitev flote. Svota se razdeli na šest let. Škoda, ki so jo provzročili povodnji in stroški za aneksijo Koreje ne bodo znatno vplivali na proračun. Možno bo sestaviti proračun, ne da bi trebalo najeti posojila.

Papež bolan. Iz Rima: V zadnjih deževnih dneh se je papež lahko prehladil. Vsled tega so mu zdravniki svetovali, naj ne vsprejema ne posetov ne avdijenc.

Prvi otomanski generalni konzulat v Bosni. V Sarajevem je te dni pričel svoje delovanje na novo ustanovljeni otomanski generalni konzulat.

Domače vesti.

Visoka starost. V Vipavi je umrl dne 25. oktobra najstarejši mož, gosp. Ivan Dekleva, poglavar mnogoštevilne družine: 8 sinov in 4 hčera. Od teh žive štirje v Trstu. Pokojnik, ki je bil tast gospoda dvornega svetnika Trnovca in bil visoko čislan med vsem prebivalstvom, je dosegel starost nad 90 let. Spoštovani družini naše iskreno sožalje!

Gosp. Gustav Hržič je napravil zadnji državni izpit na dunajski zemljed. visoki šoli s prav dobrim uspehom, ter s tem pomnožil pičlo število slov. gozd. inžinerjev. Čestitamo.

Dalmatinski izgledi. Včerajšnji „Piccolo" prinaša članek, pod gornjim naslovom v katerem toži, kakor Jeremija na razvalinah, kako se v Dalmaciji postopa z Italijani. Ker pa tvorijo Italijani v Dalmaciji le 2 odstotno manjšino, bi bilo za svet veliko interesantneje, ako bi „Piccolo" povedal z izgledi, kako se v našem Primorju postopa z večino prebivalstva, potem bi svet videl, da dalmatinski izgledi niso niti senca primorskih izgledov.

„Slovenca" je zelo ujezila naša notica, v kateri smo S. L. S. povedali, da ne bo mogla služiti dvema gospodoma, ako si pribori tudi kranjska mesta. Dokler bodo klerikalci v deželnem zboru govorili, da „gospoda v mestih prenobel živi", res nimajo pravice stezati svojih rok po mestih. V svoji notici smo jim hoteli pokazati na izgled nemških krščanskih socijalcev, ki so tudi hoteli zastopati ob enem interese mestnih in kmečkih občin.

Posledica temu je, da se poslanci kmečkih občin in mestnih občin gledajo med seboj kakor pes in mačka. Tega niti „Slovenec" ne bo mogel utajiti.

Zakaj to? — Na državni nemški meščanski in ljudski šoli na trgu Lipsia sta razpisani mesti dveh učiteljic za italijanski in slovenski učni jezik. Obe ti mesti sta na novo kreirani in zahteva se za obe enako usposobljenost za obče ljudske šole. Kljubu temu pa je mesto za italijansko učno moč krejirano v X., za slovensko pa v XI. plačilnem razredu. Italijanska učiteljica — z isto nalogo in z istimi študijami kakor slovenska — bo dobivala 992 kron večjo plačo na leto, nego slovenska! Zakaj to? Zakaj se na tak način zapostavlja naš element za italijanskim? Erkläre mir . . .!

Lahonsko izzivanje. — Pišejo nam: Minolo nedeljo sem šel na izprehod v Boršt. Okolo 6. ure in pol zvečer se je privlekla družba 20—20 laških pobalinov na kolodvor. Nosili so razvito belo-rudečo zastavo z italijansko zvezdo v sredi. Rogovilili so in prepevali izzivalne pesmi — kakor je že njih navada. Par naših mladeničev je reagiralo na ta žaljenja naše narodnosti in malo je manjkalo, da ni prišlo do reakcije. Ker se slični kravali ponavljajo skoraj vsako nedeljo, bi bilo dobro, ko bi poklicani faktorji vsaj ob nedeljah skrbeli za red. Sicer pa ni rečeno, da se Lahom ne pripeti kaj neljubega — česar oni menda tudi iščejo!

Mi gotovo ne želimo politične borbe, v kateri naj bo tudi pest argument. Ali, ko se izzivanja vedno in vedno ponavljajo, treba pomisliti, da tudi drugi ljudje nimajo vode v svojih žilah.

„Rdeči Prapor" in zaključenje istrskega deželnega zbora. „Rdeči Prapor" sicer pravi, da so razdejali deželni zbor nacionalisti obeh barv, vendar priznava, **da so bile zahteve slovanskih poslancev opravičene** in da je impertinentno, če deželni glavar odklanja sprejem hrvatskih predlogov in interpelacij, češ, da ne razume tega jezika. A dejstva, da sta oba socialnodemokratična poslanca v deželnem zboru istrskem stopila popolnoma na stran italijansko-liberalne buržoazije, „Rdeči Prapor" ne omenja niti z eno besedico. Dvoje je mogoče: Ali „Rdeči Prapor" ne soglaša z njima, ali pa, če soglaša, se ju ne upa zagovarjati. Na vsak način je ta molk značilen.

Ruski kružok. Kakor je že bilo javljeno, bo občni zbor ruskega kružka v petek 28. t. m. ob 8. uri zvečer v Slovanski Čitalnici.

Na ta občni zbor morajo priti vsi, ki so se že vpisali, in oni, ki bi radi pohajali kateri kurz, ker na občnem zboru bo objavljeno vse, česar je treba.

Ponavljamo, da se bo poleg ruskega, češkega in hrvatskega učilo tudi slovensko za začetnike, da bo slovenski trgovski kurz izključno za uradnike naših denarnih zavodov in kurz za slovensko stenografijo z ozirom na občutno potrebo slovenskih stenografov in stenografinj.

Slovenska stenografija se poučuje sicer v slov. trg. šoli, a oni pouk je samo za učence trgovske šole.

Da se ustreže našim uradom in pisarnam ter vsem onim, ki reflektirajo na kako tako mesto, otvori ruski kružok tečaj za slovensko stenografijo, ter se nadeja, da se odzove lepo število učencev in učenk.

Delovanje odbora ruskega kružka je sicer tiho, ker drugače niti biti ne more, saj je društvo kulturelno; delovanje ruskega kružka je tudi vztrajno in prav sedaj ob občnem zboru stopa kružok v svoje deseto leto. In da se je tako društvo vzdržalo že tako dolgo, že to je znamenje vspešnega dela, kajti kružok ni nudil do sedaj nikakih zabav, nudil je samo resno učenje in samo učenje.

Nadejamo se, da bo letošnjo sezono v kurzih še živahneje, nego do sedaj, saj je tudi kružok ukrenil več, nego kdaj prej.

V svojo obrambo in za resnico. — Prejeli smo:

Ker je bilo uredništvo „Edinosti" tako prijazno, da mi je dovolilo eventualen odgovor na popravek moje notice o „krščanski ljubezni" v Rihenberku, se čutim dolžnega postaviti vsako stvar na svoje mesto — sedaj, ko sem se na verodostojnem mestu informiral, da mi nikdo ne bo morda kedaj očital strankarskega fanatizma. Vendar pa izjavljam že v začetku, da je c. g. popravljalec res nekaj popravil, kar se je dalo popraviti glede oseb, ki so bile prizadete po moji notici, ki sem jo dobil ono nedeljo v Rihenberku samem od strani več vaščanov in ki je napolnila z gnjevom mojo in tudi duše mnogih tržaških izletnikov. A c. g. popravljalec je pozabil, da ni še nič popravljeno s tem, če se naglaša: „je res" in „ni res", ampak, da moramo s pravo resnico na dan, naj pa že zadevlje enega ali druzega.

Tega pa g. popravljalec ni storil in zato storim to jaz.

Lojalno priznavam, da sem v svoji notici vsled krivih informacij vmešal g. župana in da sem le mimogrede omenil g. župnika.

In sedaj k stvari!

Konstatiram, da je bil odposlanec odbora „Sokolskega društva" dvakrat v župnišču zaradi pogreba, a vsakikrat se mu je odgovorilo, da g. župnika ni doma.

Konstatiram, da ga je moral čakati na poti k pogrebu proti vasi Bizjaki in da mu je tam sporočil željo, da bi se sprevod pomikal po glavni cesti (morda kakih 200 metrov več); da se namerava peti žalostinko in izreči pokojniku zadnji pozdrav.

Konstatiram, da je g. župnik dovolil le žalostinke, a sprevoda po glavni cesti in nagrobnega govora ni dovolil. Ne vem, iz kakih vzrokov?!

Konstatiram, da pogrebci niso korakali ne po glavni, niti po stranski poti, ampak po takozvanem klancu, koder niti živine ne puščajo. Zraven bodi povedano, da je stala na križpoti gruča ljudi, ki so sprevod debelo gledali in o katerih si vsakdo lahko misli, kakšne barve so bili.

Konstatiram, da se je, ko so Sokoli napraviti pred cerkvijo špalir, med katerim bi imel korakati sprevod, se je g. župnik ob zidu pomaknil v cerkev.

Konstatiram, da je, ko se je sprevod vračal iz cerkve, stal na križpoti občinski redar in oblastno pokazal z roko, kod se ima sprevod pomikati. Konstatiram, da je pred pokopališčem g. župnik moral iti skozi špalir Sokolov, ker drugače ni bilo možno. Konstatiram, da se je držal govor pred pokopališčem in ne na pokopališču, kar bi bilo edino prav. Slednjič konstatiram, da je posebni odposlanec prosil g. župnika v nedeljo, naj bi prišel k pogrebu tudi g. kapelan, a ta je odgovoril, da je bil pokojnik slab katoličan; in ko mu je hotel plačati še celo osmino in mašo obletnico, se je g. župnik izgovoril, da g. kapelana ni doma in da je šel v Črniče. To je resnica, ki je nihče ne izpodbije!

Resnicoljub.

Iz naših društev. Žalostno, a resnično dejstvo je, da naša društva, posebno pevska niso več, kar bi morala biti, oziroma, kar so že bila, namreč: shajališče mladine, ki se je izobraževala potom pesmi in čitanja in navduševala z isto pesmijo mlačneže. Kje so tisti lepi časi; ko so naša društva izletala med mlačne brate Istrane in drugod. Danes nekatera teh društev le životarijo. — Mnogi trdijo, da je krivda na občinstvu, ki se premalo zanima za prireditve naših društev. Do neke mere je to resnično. — Na drugi strani pa si jaz kakor poznavalec naših društvenih razmer usojam izreči tudi par besed na rovaš društvenikov. Smelo trdim, da so na slabih vspehih društev člani sami veliko krivi, tako n. pr. z nerednim zahajanjem k pevskim vajam. Čudno se mi zdi, da ima sedanja generacija tako malo smisla za lepoto pesmi, da se v tako malem številu in še to neredno vdeležuje pevskih zborov. Žalostno je, da dobivaš mladine po gostilnah pri kvartanju, dočim se le malo pev. zborov more ponašati s priraščanjem novih moči; večinoma so društveniki vedno isti. Nastaja pa vprašanje: in ako teh več ne bo?

Krivda je tudi starišev, ker ne pošiljajo svojih otrok v društva, kjer bi se izobraževali in socijalno uglajevali, da, celo takih starokopitnežev je, ki prepovedujejo to svojim otrokom.

Grda razvada med člani pevskih društev je, da ob dnevih vaj posedajo v gostilni (to velja za tista društva, ki imajo gostilno v bližini), da mora ubogi pevovodja čakati do 9. ure in še več, predno so vsi skupaj. Kaj ni dovolj druzih dni za obisk gostilne, da morajo ravno tista dva dneva, določena pevskim vajam, posedati po gostilnah?!!

Sicer pa bi naši mladini priporočal več varčnosti, ako si hoče ustvariti boljšo bodočnost in s tem koristiti svojemu narodu. Vsaka nezmernost škoduje — žepu in zdravju. Ob lepih nedeljskih dneh bi bilo priporočati skupne peš-izlete. Samo dobro in pametno jih treba organizirati, da ne bo tožeb radi prevelikih troškov.

Sedaj naj se obrnem še do odborov društev. Žalostno je, da v odboru navadno vlada prevelika apatija do dela. Žalostno, da je usoda društva ponekod odvisna od enega samega odbornika, ker drugi so prekomodni, da bi se kaj pobrigali za društvo, žalostno je nadalje, da vlada v nekaterih društvih absolutizem po receptu: če naša ne velja, pa naj vse vrag vzame! — Tako prihaja premnogokrat do navskrižij, ki društvu le škodujejo. Splošno naj bi se gledalo, da bodo voljene v odbore delavne in trezne moči. Tudi opažamo skoro po vseh društvih pomanjkanje na pevkah. — To je krivda pevcev samih, ker so navadno prekomodni, da bi po vaji spremili pevke na dom. Krive so po nekod tudi stare pevke, ker vsako novo pevko prezirajo, mesto da bi jo ljubeznjivo sprejele v svoj krog. Veliko reform bi se hotelo v naših pevskih društvih, drugače bo polom nekaterih neizogiben. Naj razmišljajo prizadeti dokler je čas.

Ljubitelj pev. društev.

Razsipanje državnega denarja na državni železniei. V „Edinosti" od 24. t. m. pišete o gospodu Hofmannu pl. Aspernbergu. Sličen slučaj je tudi z višim inspektorjem vitezem Eggenbergem. — Tudi ta je upokojen, a sedaj službuje pri direkciji kakor duirnist s prilično veliko plačo. Kakov služabnik ali poduradnik pa kaj težko dobi kako delo, četudi se s svojo provizijo komaj preživlja. — Istotako nameščajo tudi hčere viših uradnikov, ki ne znajo druzega nego nemški, ali pa tudi slovenski k večemu toliko, da se šalijo iz Slovencev s kakim „dober" dan. Neki kontrolor ima kar 3 ali 4 svojce nameščene pri državni železnici. Kakemu poduradniku ali navadnemu uslužbencu, ki je morda z največo težavo — s svojimi bornimi 60 ali 70 K mesečno — izšolal svojo hčer (meščanska šola), pa odgovarjajo navadno, da, dokler oče ne umrje, hči ne more dobiti mesta, ker jih je preveč predznamovanih. Ali pa za kakega višega kontrolorja ne velja to?

Kričeč izgled imamo s prožnim mojstrom Küserjem. — Revež ne zna druzega, nego nemško in naš delavec se mora učiti nekoliko nemških besed, da se moreta sporazumeti. Seveda: tako zahteva gospoda višega inspektorja Seemanna pravicoljubje!

Drugi jesenski izlet priredi tržaška podružnica „Slov. plan. društva" na praznik dne 1. nov. na Porezen (1627 m). — Zanimivi vspored tega krasnega večega planinskega izleta sledi v kratkem.

Korupcija pri c. kr. drž. železnici. Z ozirom na našo vest pod gornjim naslovom v številki od 24. t. m. smo prejeli iz železničarskih krogov popravek v smislu, da višji nadzornik c. kr. državnih železnic g. Hoffmann pl. Aspernberg, ki pojde dne 31. t. m. v pokoj, ter nastopi dne 1 nov. t. l. v službo dijurnista pri isti c. kr. državni železnici, v svoji novi službi ne bo imel 7 K, ampak le 5 (čitaj pet) K plače na dan. Torej poleg 20 K penzije le še 5 K plače, skupno torej samo — 25 K! Res usmiljenja vreden, ta gospod Hoffmann pl. Aspernberg! — Kako neki bo revež izhajal?!

Tolstovrška slatina je že došla. Opozarjamo naše občinstvo, da je to edina slovenska kisla voda, ki se prodaja v korist slov. narodnih društev. Tržaški zastopnik g. Rajko Kotnik v ul. Coroneo št. 45 daje še od svoje provizije 1%, za slov. trgovsko šolo v Trstu. — Zahtevajte torej povsodi tolstovrško slatino, ki je edina slovenska slatina in se lahko meri z vsako drugo kislo vodo.

Kdor ne meče denar skozi okno, ta naj kupuje izgotovljene obleke le v trgovini Bohinec & C., ulica delle Torri štv. 2, ali ulica S. Lazzaro 17 (za cerkvijo sv. Antona novega), kajti tam dobi dobro obleko po nizki ceni.

Tržaška mala kronika.

Kavalir! Monter Fran Göbl, star 21 let, iz Dunaja, stanujoč v ul. Scuole Israelitiche štev. 4, je bil včeraj aretiran, ker je predsinočnjem vrgel neko Terezo Bor na javni cesti na tla, jo teptal z nogami in udaril s pestjo, tako da je dobila polno bunk po vsem telesu.

Tatvina na zdravniški postaji. — Neki mož je prišel predvčerajšnjem na zdravniško postajo, da bi si dal lečiti pet ran na licu, med temi eno prav težko, dobljeno na kakem pretepu. Kratek trenotek, ko so ga pustili samega, je čedni možakar vporabil v to, da je vkradel britev in par veliklh škarij. Na to jo je pobrisal, kljubu temu da ni zdravnik še končal operacije. Včeraj zjutraj pa je bil tako predrzen, da se je povrnil na zdravniško postajo. Seveda so ga spoznali takoj in ga dali aretirati. Poštenjakoviču je imel Alojzij Volga, je star 33 let in je težak. Delal se je seveda nedolžnega kakor jagnje!

Tatvina na ladiji. Na parniku „Zara", zasidranem pri pomolu Giuseppina so bili včeraj aretirani razni mladi mornarji, ki so zaporedno kradli likerje na parniku.

Koledar in vreme. — Danes: Evarist papež, muč. — Jutri: Frumencij škof.

Temperatura včeraj ob 2. uri popoludne + 17° Cels. — Vreme včeraj: lepo

Vremenska napoved za Primorsko: Semtertja oblačno. Zmerni vetrovi. Temperatura padla.

Naše gledališče.

V nedeljo 29. t. m. ob 8. uri zvečer bomo videli prelepo igro s petjem in vojaško godbo

„Zapravljivec".

Na predstavi sodeluje tudi pevski zbor šentjakobske Čitalnice. Ker je v igri mnogo petja s spremljevanjem vojaške godbe in je igra tudi sicer prav lepa, je pričakovati velikega obiska. Zato bi bilo svetovati vsem, da si pravočasno preskrbijo vstopnice, ki jih bo od četrtka naprej dobiti pri vratarici „Narodnega doma" in v nedeljo dopoludne in popoludne.

To je v letošnji sezoni prva igra z več pevskimi solotočkami in zborovimi nastopi. Občinstvo bo gotovo to uvaževalo in pride napolnit naše napredujoče gledališče.

Pevske in glasbene vaje vodi gospod profesor Mirk.

Tržaška gledališča.

POLITEAMA ROSSETTI. Danes premijera Puccinijeve opere „Madame Butterfly".

EDEN. Varijetetna predstava.

Društvene vesti.

Odsek za ljudska predavanja ima jutri zvečer ob pol sedmi uri v navadnih prostorih zelo važno sejo, katere naj se udeležijo vsi člani odseka. Tajnik.

Odborova seja N. D. O. Odborniki N. D. O. so naprošeni, naj se polnoštevilno vdeležijo današnje redne seje, ker so na dnevnem redu zelo važna vprašanja. Začetek seje ob 7. zvečer.

Podporno društvo za slovenske visokošolce v Pragi ima v soboto, dne 12. listopada t. l. ob 7. uri zvečer v prostorih Malinove plzenjske restavracije, Praga, II., Spalena ul. 9 — svoj letni občni zbor z običajnim vsporedom.

Tržaško kolesarsko društvo „Balkan" vabi na plesni večer prigodom razdelitve nagrad zadnje društvene dirke (7. avg. t. l.) in izročitve traku društvenemu prvaku, ki bo v soboto, dne 5. novembra t. l. v prostorih Trgovsko-izobraževalnega društva, ul. S. Francesco štv. 2. Med plesom bo šaljivo srečkanje na dvokolesu. Začetek ob 8. uri in pol zvečer.

Pevsko društvo „Ilirija" pri Sv. Jakobu opozarja gg. pevke in pevce na nocojšnjo (sreda) pevsko vajo. — Ker se je pripraviti za nastop, upamo, da se iste gotovo vsi vdeležè.

Književnost in umetnost

Telesni naš postanek, razvoj in konec. Poljudna znanstvena razprava s slikami. Napisal Mirko Černič, medicinec.

Izšla je res zanimiva knjiga, ki znanstveno obdeluje predmet, o katerem se na Slovenskem menda doslej še ni pisalo, namreč o ontologiji človeka. Knjiga, opremljena s številnimi slikami, stane 1 K 60 st. O nji prinesemo strokovno kritiko. Za sedaj knjigo toplo priporočamo vsem onim, ki se zanimajo za skrivnosti našega postanka.

Vesti iz Istre.

Iz Čezarjev pri Kopru. — Tukajšno pevsko in godbeno društvo „Volarič" priredi v nedeljo dne 30. t. m. koncert z domačo zabavo. Ker je v naši vasi tudi letošnje vino zelo dobro, se nadejamo, da nas obišče marsikdo tudi od zunaj.

Op. ur. Društvo „Volarič" je eno najmlajših društev na Koperščini vendar; ima že lepih zaslug za narodno stvar. Jako rado sodeluje pri raznih veselicah, ki jih prirejajo druga društva in tudi v lastni vasi ima že beležiti lepih vspehov za narodno stvar. Priporočamo zato rodoljubom, da pokažejo

Največja modrost mater se izkazuje v pravilni prehrani otrok z živilom „KUFEKE", od prvih avtoritet znanosti sijajno preizkušenim, ki se tako izvrstno obnaša kakor pri prehrani zdravih, tako zlasti pri črevesno bolnih dojenčkih in starejših otrokih, da ga povsod radi jemljó in priporočajo še naprej.

Via Santa Caterina štev. 13
Velika zaloga nogavic po najnižjih cenah.
Izbor čevljev za gospe, gospode in dečke
Čevlji za dom od 1 K naprej. Petniki iz gume z notranjo ploščo 30 vinarjev.

Notarskega :: kandidata
sprejme takoj
notar Aleks. Hudovernik
v Ljubljani.

NOVA . TRGOVINA
„ALL' AREOPLANO" Piazza della Borsa 3
Velika izbera drobnarije in igrač, predmeti za na potovanje. CENE NIZKE.

Maccari & Pross
Trst, Via Malcanton štev. 9
Tkano in volneno blago
za moške v velikem izboru
po zelo ugodnih cenah.
Na zahteve se dopošiljejo uzorci gratis in franko.

G. De Vecchi 8 L. Skerl
nasledniki A. FONDA
Trst, ulica del Bosco št. 17, Trst
zaloga ovsa
klaje in otrobov.
SENO prve vrste po 7 K. Oves Ben po 17 K. Detelja po 7·50. Ogrski oves po 19 K. Otrobi „V" po 15·50 K. — Po 100 kilogramov na malo za razprodajo

Zaloga obuvala
in lastna delalnica
PAVEL VISINTINI
Trst, ul. Giosue Carducci 31.
Filijalka ul. S. Sebastiano 8.
Podruž. via Riborgo 28
Velika izbera moških in ženskih čevljev. - Poprave se izvršujejo točno in solidno
po zmernih cenah

Francesco Gasparini
ODLIKOVANA DELAVNICA
za umetn. pohištvo
in okrašenje
Trst, ulica Giuseppe Gatteri 34

Prodajalnica manufakturn. blaga
Enrico de Franceschi
Trst, ulica delle Poste št 10
vogal ulice Valdirivo)
VELIKA IZBERA bombaževine, trliža, fuštanja, volnenega blaga, izdelanega moškega in ženskega perila in drobnih predmetov
po najzmernejših cenah.

PASTILJE ZA PRSA
„Nič več kašlja"
so edino sredstvo proti kašlju, prehlajenju, zagrljenosti in vsem boleznim dihalnih organov. Škatlja z navodilom 70 stotink se dobi samo v lekarni
Praxmarer „AI DUE MORI"
Trst (mestna hiša) Tel. 377

TEODOR KORN
Trst, ul. Miramar štv. 65
Stavbeni in galanterijski klepar. — Pokrivač streh vsake vrste.
SPREJEMAJO SE VSAKOVRSTNA DELA IN POPRAVE
PO NIZKIH CENAH.
:: Delo dobro in zajamčeno. ::
Telef. 25-26. Poslovodja: Franjo Jenko.

TRST-VRDELA

TRST-VRDELA
:: PRVA PRIMORSKA TOVARNA ::
DROŽ (KVASA)
ki se je v tako kratkem času tako dobro razširila s svojo točno in hitro postrežbo in s svojim najfinejšim blagom, pri katerim se ni bati nobene konkurence, pošilja po vseh delih sveta. Trgovci in peki! Zahtevajte cenik, eventuelno tudi vzorec, kateri se Vam pošlje brezplačno.
J. J. SUBAN, TRST-VRDELA
Zaloga v ulici Madonnina štev. 1.

VELIKA SKLADIŠČA
OGLJA in LESA
na debelo in drobno
PRAVE KONKURENČ. CENE
Signoria :: Montpreis
lastni pridelek
Trst, ulica Ugo Foscolo 33, Telefon 11-37

Odpri se je v Škednju
kinematograf „Adria"
Elegantna dvorana, sestavljena po najmodernejših načrtih.
Vsaki torek, četrtek in soboto nov program.
VSTOPNINA: I. mesto 30 vin., otroci in vojaki 20 vin. II. mesto 20 vin., otroci in vojaki 10 v.

Odlikovana delavnica in zaloga
sedlovja in potnih predmetov
FRIDERIK HERTAUS, TRST, ulica Stadion štev. 10.

prihodnjo nedeljo, da znaje ceniti trud in prizadevanje vrlih Čezarjanov in njih pevsko-godbenega društva „Volarič“.

Druge slovenske dežele

Umrl je v nedeljo zjutraj nagloma asistent kirurgičnega oddelka ljubljanske deželne bolnišnice dr. Julij Fridrich. Zadela ga je srčna kap. Julij Friedrich je bil sin uglednega češkega zdravnika, služboval pa je v ljubljanski deželni bolnišnici nad tri leta. Dr. Fridrich je bil izborna medicinska moč.

Shod proti draginji, katerega je v nedeljo priredilo narodno-napredno politično društvo „Skala“ v Ljubljani, je bil številno obiskan. Govorili so dr. Lavrenčič, dr. A. Švigelj in Ribnikar. Prihodnjo nedeljo priredi veliko manifestacijo proti draginji socialno-demokratična stranka. Kakor se vidi, polno shodov na vseh koncih in krajih, samo če bo kaj pomagalo!

Petdesetletnico svojega učiteljevanja je obhajal v Višnji gori g. Ivan Škrbinec. Pač redek jubilej!

Prvi sneg je zapadel te dni po gorenjskih planinah, znak, da se skoro bliža zima.

„Agro-Merkur“ v konkurzu. „Slov. Narod“ poroča, da je veletrgovina „Agro-Merkur“ prišla v konkurz.

Nesreča na železniški progi. Na železniški progi Sava—Zagorje so dobili v nedeljo zjutraj okrog 45 let starega revnega moža, ki ga je najbrz ponoči povozil vlak.

Razne vesti.

Sijamski kralj. — V ponedeljek smo objavili brzojavko, ki nam je sporočila, da je umrl sijamski kralj. Novi kralj ki se imenuje Maha Varjivaduh, je študiral na Angležkem in je bil pridodeljen tudi nekaj časa angležki armadi. Je torej vzgojen popolnoma v evropskem duhu. Poročil se bo z neko japonsko princezinjo.

Tudi njegov oče Hulalongkorn se je bil že precej poevropejil. Sijamski zakoni dovoljujejo kralju da ima cel regiment žen in stari oče sedanjega kralja je imel še 600 žen in poleg tega okoli 3000 odalisk. Ko je umrl, je zapustil 81 otrok. Sedaj umrli kralj je bil bolj skromen; imel je le 9 žen.

Hulalongkorn je potoval pred leti po Europi. — Bil je na Angležkem, v Franciji, Nemčiji in Italiji. Imel je seboj v Europi svoje dvorne plesalke ki so dale osobito francozkemu časopisju mnogo zanimivega gradiva.

Pokojni kralj pa je na svojem potovanju po Europi dal tudi sam časopisju mnogo gradiva, to posebno radi radovednosti, s katero je hotel vse videti in ki je bila dostikrat naravnost otročje-naivna. — Nakupil je na svojem potovanju vse mogoče stvari, avtomobile, potrebne in nepotrebne stroje in aparate, obleko, juvele itd. Ko se je vračal v domovino, je bila ena velika ladija polna samega blaga, ki ga je kralj nakupil po raznih mestih Europe.

Nekega dne je videl pri nemškem prestolonasledniku velike vžigalice. Vprašal je princa, kje bi se dobilo slične vžigalice in prestolonaslednik mu je dal naslov in kralj Hulalongkorn jih je naročil en vagon, češ, tako bom preskrbljen za nekaj časa! Če je Hulalongkorn potem, ko je prišel v domovino, začel trgovino z vžigalicami na debelo, tega kronika žalibog ne pové!

Od svojih potovanj po Europi je pridobil toliko, da je odpravil marsikdo barbarsko navado v svoji državi in posebno na dvoru.

Vendar pa je ostalo še mnogo, kar bo moral odpraviti novi kralj, če bo hotel. — Tako se princezinje cesarske hiše ne smejo poročiti. Tudi ljubiti ne smejo. Ker se je ena sestra pokojnega Hulalongkorna pregrešila proti tej zapovedi, je bila obsojena v smrt potom lakote. — Truplo pokojnega kralja so sežgali.

18-nadstropno poslopje v Varšavi. Na kolodvoru železnice Dunaj-Varšava bodo zidali za železniške urade 18-nadstropno poslopje iz železa in betona. To bo največe poslopje v Evropi.

Zgodovino mesta Beligrad je po naročilu beligrajskega zastopa začel pisati znani srbski pisatelj Štefanović Vilovski. Delo izide kasneje tudi v francoskem in nemškem jeziku.

Največi parnik sveta spuščen v morje. Iz Belfasta: V ladijedelnici v Harland je bil v četrtek spuščen v morje za White Star Line zgradjeni parnik „Olympie“ ki ima 45.000 tonelat in je sedaj največi parnik na svetu.

Zanimivi poizkusi v Parizu. Iz Pariza: V petek so se vršile na Eiflovem stolpu zanimivi poizkusi z od stotnika Varona izumljenim aparatom, ki naj bi bil orožje proti aeroplanom. Aparat je kopej, ki se ga vrže iz zrakoplova na spodaj leteči aeroplan ali zrakoplov, ki preseka ovoj, na to pa se razleti neka petarda, ki uniči aeroplan oziroma zrakoplov.

Slovenke ::::
kupujte kolinsko cikorjo

Oddaja pšenice in rži za setev. — Kmetijska družba za Trst in okolico je naročila za letošnjo setev ozimine: 600 kg rži (Petkusta) in 400 kg pšenice (Škerhed), t. j. najboljša rž in najboljša pšenica, kar jih mamo v Evropi, ki dajata do 25-kratno setvino.

Rž stane kmetijsko družbo po 40 K 100 kg, a jo ista oddaja po 18 K (ali po 18 stot., 1 kg); pšenica stane po 50 K 100 kg, oddaja se pa po 20 K (ali po 20 st. kg.).

Oboje se dobiva v trgovini g. Goriupa na Opčinah. Omeniti je še, da treba to ozimimo sejati zelo na redko in sicer samo 2 kg na 100 kvadratnih metrov, t. j. na njivo, ki je 25 m dolga in 4 m široka. Koristno je tudi, če se njivo prej pognoji s preperelim gnojem.

Kmetovalci! Sezajte pridno po tem semenu, ki Vam prinese veliko korist!

MALI OGLASI

MALI OGLASI se računajo po 4 stot. besedo. Mastno tiskane besede se računajo enkrat več. Najmanja pristojbina stane 40 stotink. Plača se takoj Ins. oddelku.

Modistinja prodaja elegantne kloburke garnirane, izdeluje in remoderni uje. Cene zmerne. Via Nuova 45, III. 1779

Zaloga vina (vinotoč) se proda radi odhoda iz Trsta. — Giovanni Siberna, Via Molin a vento št. 70. 1782

Lepa soba z razgledom na morje, lahko za dva prijatelja, odda se v ulici Nuova 5, II., levo. 1781

Mala meblirana sobica se odda v najem po zmerni ceni kakemu uradniku ali poduradniku — Greta Serbatoio št. 109. 1777

Zakupnika posestva išče takoj družina bivajoča na Škorkliji. Eventuelne ponudbe sprejema odvetnik dr. Fran Brnčić, Via Nuova štev. 13. 1726

Sadnega drevja več tisoč krepko raslih jablan, bruš., češeni. breskev, dobrih vrst. Bilf 30.000 zavarovano najbolje Montizole in Riparije odda po ugodni ceni „Vinarsko sadjarsko društvo“ v Rihenberku. 1743

Išče se dekle 15 do 17 let za domača dela pri slovenski družini v ulici Istria št. 4, trgovina jestvin. 1780

Najboljši kraški teran ima na prodaj Ivan Trampuž — Temnica (pošta Kostanjevica). Cena 70 kron. 1771

Gospodična stara 30 let s 4-letno hčerko in s 4000 kron gotovine, želi poročiti se z gospodom c. kr. finančne straže ali pa žandarmerije, tudi udovcem. Dotične ponudbe s sliko naj se vpošljejo do 29. oktobra 1910 pod šifro „Kranjsko“ na Upravništvo „Edinosti“. 1749

Proda se zaloga oglja, drv, petrolja pri sv Jakobu; delavec zasluži 8 K čistih na dan. Cena zelo ugodna. Stroški zelo nizki. Obrniti se je: Collarsich, Caffè Corso od 9. do 11. in od 3. do 6. 2000

Pozor! Vsi v „Narodni dom“ v Podgradu v Istri, kjer se točijo izvrstna istrska in vipavska vina in pristno Dreherjevo pivo. Dobi se vedno toplih jedil in prenočišča za tujce. Priporoča se vsem domačinom in tujcem Leopold Bizjak, gostilničar. 1767

Idrijske pletenine (špice) več vrst so na prodaj v ulici Ruggero Manna 10 pri vratarici. 1776

Kletar se išče za zalogo vina in likerjev, plača K 90. Potrebno je položiti 300 kron kavcije. Obrniti se je na kavarno Reclame „Urbano“ 1772

Specijal. gumij. predmetov

Elastične nogovice, kilni pasi, pasi irigatorji, sospenzorji, gum. rjuhe, cevi za vino, vodo, plin OVATA. Prodaja in poprava črevljev iz gume ter gumijevih predmetov.

Higijenični predmeti

CENE ZMERNE. CENE ZMERNE

Federico Steindler, Acquedotto 14.

OSKRBNIŠTVA

Posreduje pri nakupu in prodaji in zamenjavi realitet v mestu, na deželi, gospodarskih in gozdarskih, in :: :: pri posojilih na hipoteke. :: ::

Računski bureau
Nicolò Coassini, Trst
via Cecilia štev. 14.

Zdravje in krepkost
se pridobi z uporabo
Francoskega žganja
„DIANA“
oživi oslabljene mišice, omladi kožo,
... ohladi glavo, disinficira usta ...

CENE:
I mala steklenica Kron —·50
I srednja · stekl. Kron 1·20
I velika · steklen. Kron 2·40

Zamašek vsake steklenice nosi vžgano to-le znamko.

Prodaja se v vseh trgovinah na drobno. Kjer bi se ne dobilo, naj se obrne na

„Diana“ izdelava franc. žganja, družba z o. z.
na Dunaju I., Rockhgasse 6 j.

Slovenci! hočete se obleči po ceni?
Obrnite se do dobroznane trgovine z oblekami
„ALLA CITTA' DI TRIESTE“
Trst, ulica Giosue Carducci št. 40 (prej Torrente)
kjer dobite **velik izbor oblek in sukenj za moške, dečke in otroke za nastopajočo sezono** po sledečih cenah:
Obleke iz poluvolne in Kamgarna za moške od K 15—52
Obleke „ „ „ „ „ dečke „ „ 10—30
Obleke „ „ za otroke . . . . . „ „ 4—16
Suknje, kožuhi z ovratnikom iz prave kožuhovine za dečke, pelerine iz Lodna po cenah, da se ni bati nikake konkurence. — Zaloga blaga tu- in inozemskega. - **Izvršuje se delo tudi po meri.** Velik izbor potrebnih predmetov za delavce: hlače, srajce, pletenice itd. itd. Postrežba solidna.
ALLA CITTA' DI TRIESTE
Trst, ulica Giosue Carducci štev. 40 (prej Torrente)

Dr. Fran Korsano
Specijalist za sifilitične in kožne bolezni
ima svoj ambulatorij
v Trstu v ulici San Nicolò štev. 9
(nad Jadransko banko)
Sprejema od 12. do 1. in od 5. in pol do 6. in pol zvečer.

Jabolka ::
raznovrstna, fina, namizna in za mošt ima na prodaj
IVAN KOVAČIČ
KOZJANE pošta Divača KOZJANE
v Razpošilja vsaki množini. - Cene zmerne.

Rogaška kisel. Templev
Radinski vrelec.
Najboljši mineralni vodi.
— ZASTOPNIK —
Lacko Križ - Pula
WIESENREITER & Co., TRST
via Gioachino Rossini 20.

MANUFAKTURNA TRGOVINA
Ignac Perimutter, Trst
Via Gatteri št. 7, I.
Velik izbor izgotovljenih moških oblek, manufaktur. in belega blaga, preprog, zagrinjal, garnitur, blaga za MOŽKE in ŽENSKE: OBLEKE
Proti plačilu takoj in na obroke.

Spritzer wein
se imenuje belo štajersko vino, ki je edino pripravna pijača z mineralnimi vodami in sifonom. Prodajam tudi v buteljkah pristno vino Opollo iz Visa, Belo sladko iz Visa, Istrsko in teran Priporočam tudi svoj izbor dezertnih in zdravilnih vin, rum likerje, žganje in sirupe. Zaloga „Asti spumanti“ po Kron 3 t. Sladki refošk po K 1·-. Izborno žganje po K 2·40 buteljka poldružega litra. Prekupovalcem popust. — E. Jurcev, Acquedotto 9

ČESKI RESTAURANT
Al Telegrafo
(via-à-vis glavne pošte)
Via Squero Nuovo št. 17
Kosilo 60 vinarjev, večerja 60—80 vinarjev. - Vsak dan sveže morske ribe zelo ceno. Pojasnila v vseh jezikih. Marčno pivo. Ne vsprejemlje se napitnin. Prava italijanska in nemška kuhinja.
Čeh F. VONDRUŠKA, restavrater.

Bogomil Pino
prvi urar v Sežani
ima svojo
novo prodajalnico ur
v TRSTU, ulica Vincen. Bellini 13
nasproti cerkve sv. Antona novega.
Vsakov. verižic po tov. cenah.